

С. Харицька, А. Колісниченко. Інтегрування засад національної ідентичності у виховний процес у закладах вищої освіти. Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст: матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Умань, 20 жовтня 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини [та ін.]; [редкол.: О. І. Безлюдний, Т. Л. Годованюк, І. С. Постоленко [та ін.]; відпов. за вип. І. Ю. Гурський]. Умань: Візаві, 2022. С. 198-201.

Світлана Харицька,
*кандидат педагогічних наук,
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Анна Колісниченко,
*кандидат філологічних наук
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

ІНТЕГРУВАННЯ ЗАСАД НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Указом Президента України від 18.05.2019 № 286/219 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки» – національно-патріотичне виховання – один із головних векторів діяльності всього українського суспільства [1]. Формування національної ідентичності, сприяння збагаченню й оновленню інтелектуального фонду нації, виховання еліти – завдання, що стоїть перед вищими навчальними закладами на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців. Національна ідентичність – це персональна ідентичність або відчуття приналежності до певної держави чи нації. Це сенс «нації як цілого, представленої самобутніми традиціями, культурою та мовою». Національна ідентичність може означати суб'єктивне відчуття, яке людина поділяє з групою людей про націю, незалежно від законного статусу громадянства. Національна ідентичність/самосвідомість – одна зі складових ідентичності людини, пов'язана з відчутною їм приналежністю до певного етносу чи нації. Національна ідентичність – це

почуття «нації як зв'язкового цілого, представленого унікальними традиціями, культурою і мовою». Національна ідентичність не тотожна поняттям національності або громадянства, хоча вони можуть бути чинниками, що мають на неї сильний вплив. Усвідомлення та осмислення власної ідентичності є одним з найважливіших мотиваційних чинників поведінки [3]. Жоден із членів нації не знає й ніколи не знатиме всіх своїх співвітчизників, але між ними існує невидима й символічна солідарність, сила якої буває надзвичайно потужною, особливо в періоди тяжких випробувань.

Національна ідентичність не є вродженою рисою, а виникає з набуттям усвідомлення єдності культури, історії, мови з певною групою людей, а з часом до цього відчуття додається почуття приналежності до певної держави, прихильність до її національної ідентичності, національної ідеї та державних символів [3]. Вища школа, плануючи проведення виховних заходів має дотримуватись даних принципів, щоб не втратити зерна національної ідентичності, посіяні у середній школі. Маємо визнати, що формування національної ідентичності є неодмінним фактором стабільного і стійкого існування держави, а іноді, навіть, подальше виживання та існування країни [4, с. 310]. Відсутність сформованості національної ідентичності призводить до кризових ситуацій в суспільстві: корупція, втрата незалежності, еміграція. Відбувається ослаблення внутрішнього суверенітету держави, яке призводить до зникнення.

Національна ідентичність визнана науковою спільнотою і громадськістю домінуючою в системі колективних ідентичностей. Національна ідентифікація поєднує два взаємопов'язаних процеси: 1) усвідомлення певною історичною спільнотою себе як виокремленого цілого зі своєю територією, населенням, історією, культурою, державністю, побутом, звичаями, традиціями, ментальністю та іншими атрибутами національного буття; 2) ототожнення (співвіднесення) окремими людьми чи їх групами себе з тією чи іншою національною спільнотою, яка має об'єктивно сформуватися як національне утворення [3].

Очевидно, що до процесу формування національної ідентичності у вищій школі мають бути задіяні усі чинники: мова, традиції, звичаї, символіка, архетипи поведінки, особливості господарювання й побуту, тип ментальності, загальноприйняті моральні норми, ідеал суспільного розвитку, домінуючі інтереси, геополітичні прагнення та ін. Ще у першій половині минуло століття Пітер Друкер зазначав, що в системі освіти традиційних університетів мають відбутися необхідні зміни, які б ураховували реалії життя, інакше вони (університети) програють конкурентну боротьбу мобільнішим і більш гнучким навчальним закладам нового типу і самоліквідуються [2].

Оновлення та пристосування виховної системи до сучасних вимог надає можливість сформувати всебічно розвинену гармонійну особистість. Виявлено, що ефективність оновлення виховної системи залежить: від позиції керівників різних рівнів; від здатності створити в академії цілісний освітньо-виховний простір; від моделювання та проектування різних системно-структурних утворень і процесів (система виховної роботи, організаційно-методична система з виховної роботи, система підвищення педагогічної майстерності кураторів, розширення освітньо-виховного простору) та ін. Отже, «розвиток креативного індивіду – це один із пріоритетних завдань вищих навчальних закладів освіти в Україні. Нові тренди в соціоекономічному, політичному та технічному розвитку, як і в концепції освіти, ведуть до виникнення нових вимог до навчання» [5, С. 456].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деякі питання організації виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок. Лист МОН № 1/9-362 від 16.07.21 року. http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/83135/

2. Пітер Фердинанд Друкер.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%A4%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B4_%D0%94%D1%80%D1%83%D0%BA%D0%B5%D1%80

3. Формування національної ідентичності в контексті патріотичного виховання.

<https://plastovabanka.org.ua/dumka/formuvannya-natsionalnoyi-identychnosti-v-konteksti-patriotychnogo-vyhovannya/>

4. Харицька С. В., Колісниченко А. В. Проблема адаптації форм виховних заходів до сучасних вимог дистанційного навчання. Перспективи та інновації науки Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина. Випуск №8 (13), 2022. С. 306-315.

5. Kharytska S., Kolisnychenko A. Features of foreign language competence of future aviation industry engineers // Modern problems in science. Proceedings of the XIX International Scientific and Practical Conference. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 456-459